

Onnistumisen ja osaamisen tukeminen läpi elämän montessoripedagogiikan avulla

LAB-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala, Sosionomi (AMK)

2024

Petteri Kotovaara, Laura Marttila & Arttu Palonen

Tiivistelmä

Tekijä(t) Kotovaara, Petteri Marttila, Laura Palonen, Arttu	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Valmistumisaika 2024
	Sivumäärä 29	
Työn nimi Onnistumisen ja osaamisen tukeminen läpi elämän montessoripedagogiikan avulla		
Tutkinto ja koulutusala Sosionomi (AMK), Sosiaali- ja terveysala		
Toimeksiantajaorganisaatio (jos opinnäytetyöllä on toimeksiantaja)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, kuinka nykypäivänä montessoripedagogiikkaa hyödynnetään varhaiskasvatuksessa sekä vanhustyössä. Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä tietoa montessoripedagogiikan hyödyntämistä sosiaalialan työssä. Opinnäytetyön kautta pyrittiin tuottamaan tietoa montessoripedagogiikan positiivisista vaikutuksista eri asiakasryhmille sosiaalialalla. Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Opinnäytetyön aineistoksi valittiin kuusi tutkielmaa. Aineiston sisällön analysoinnissa käytettiin analyysitapana sisällönanalyysiä.</p> <p>Sisällönanalyysin aikana alaluokiksi muodostuivat varhaiskasvatuksen suhteen sosiaaliset taidot ja koulumenestys, ja vanhustyöhön liittyen kognitiiviset taidot, toimintaan osallistuminen sekä syömiskäyttäytyminen. Yläluokiksi valittiin montessoripedagogiikan hyödyt varhaiskasvatuksessa, sekä montessoripedagogiikan hyödyt vanhustyössä.</p> <p>Tuloksista voidaan tehdä johtopäätös, että montessoripedagogiikan hyödyntäminen vaikuttaa positiivisesti tuloksiin varhaiskasvatuksessa sekä myös vanhustyössä. Montessoripedagogiikka tukee ihmisen sosiaalisia taitoja ja koulumenestystä varhaiskasvatuksessa, ja vanhustyössä kognitiivisia taitoja, toimintaan osallistumista ja syömiskäyttäytymistä. Sosiaaliin tilanteisiin liittyviä tekijöitä ovat muun muassa positiivisempi käyttäytyminen toisten lasten kanssa leikeissä ja kehittyneempi sosiaalinen kognitio. Koulumenestykseen vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi parempi suoriutuminen matematiikan ja lukemisen testeissä sekä sisäinen motivaatio. Kognitiivisiin taitoihin liittyy muun muassa kehittyneempi lajitelu- ja hahmoituskyky sekä muistin toiminnan parantaminen. Toimintaan osallistumiseen liittyen esimerkiksi henkilön yhtäjaksoinen keskittymiskyky on parempi. Syömiskäyttäytymiseen liittyviä hyötyjä olivat esimerkiksi itsenäisempi toiminta ruokailussa, sekä parempi hienomotoriikka ruokailuvälineiden käytössä.</p>		
Asiasanat montessoripedagogiikka, varhaiskasvatus, vanhustyö		

Abstract

Author(s) Kotovaara, Petteri Marttila, Laura Palonen, Arttu	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2024
	Number of Pages 29	
Title of Publication Supporting success and competence throughout life through Montessori pedagogy		
Degree, Field of Study Bachelor of Social Services (UAS), Health Care and Social Services		
Organisation of the client (if the thesis work is commissioned by another party)		
Abstract <p>The intention of the thesis was to find out how Montessori pedagogy is currently used in early childhood education and in elderly care. The objective of the thesis was to further the use of Montessori pedagogy in social work. Through the thesis, the goal was to generate information about the positive effects of Montessori pedagogy for different groups of clients in social work. The thesis was carried out as a descriptive literature review. Six research papers were selected as the material for the thesis. The content of the material was analyzed by content analysis as a method of analysis.</p> <p>During the content analysis social skills and school performance were formed as the subcategories for early childhood education and in addition to that, cognitive skills, engagement and eating behavior were formed as the subcategories for elderly care. The benefits of Montessori pedagogy in early childhood education and the benefits of Montessori pedagogy in elderly care were selected as upper categories.</p> <p>A conclusion can be drawn from the results, that the use of Montessori pedagogy has a positive impact not only on the results in early childhood education but also in elderly care. Montessori pedagogy supports people's social skills and school performance in early childhood education. In elderly care, Montessori pedagogy supports engagement, eating behaviors and cognitive skills. The factors in social skills are, for example, more positive behavior with other kids while playing and developed social cognition. Factors in school performance are, for example, intrinsic motivation and better performance in tests for mathematics and reading. Cognitive skills include better sorting- and perceptual skills, and memory development. Regarding engagement, for example, the sustained ability to focus is enhanced. Benefits related to eating behavior included greater independence in mealtime activities and improved fine motor skills while using utensils.</p>		
Keywords Montessori pedagogy, early childhood education, elderly care		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
1.1	Opinnäytetyön tausta	1
1.2	Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys	1
2	Montessoripedagogiikka	3
2.1	Maria Montessori.....	3
2.2	Montessoripedagogiikka käytännössä.....	4
3	Montessoripedagogiikka varhaiskasvatuksessa.....	5
3.1	Varhaiskasvatus.....	5
3.2	Montessoripäiväkodit.....	5
4	Montessoripedagogiikka vanhustyössä.....	7
4.1	Vanhustyö.....	7
4.2	Montessorimenetelmän mukainen vanhustyö.....	8
4.3	Muistimontessori	9
5	Opinnäytetyön toteuttaminen	11
5.1	Kuvaileva kirjallisuuskatsaus	11
5.2	Aineiston haku ja valinta.....	11
5.3	Aineiston analyysi	14
6	Tulokset.....	17
6.1	Montessoripedagogiikan hyödyt varhaiskasvatuksessa.....	17
6.2	Montessoripedagogiikan hyödyt vanhustyössä.....	18
7	Yhteenveto ja pohdinta	20
7.1	Johtopäätökset.....	20
7.2	Eettisyyden ja luotettavuuden arviointi	21
7.3	Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimukset	22
	Lähteet	24

1 Johdanto

1.1 Opinnäytetyön tausta

Montessoripedagogiikan avulla voidaan parantaa sosiaalialan asiakkaiden oikeuksien toteutumista toimijuuden, osallisuuden sekä onnistumisien ja osaamisen tukemisella. Montessoripedagogiikka on kasvatukseen menetelmä, jonka ydinajatuksena on auttaa lasta tekemään asioita itse (Suomen Montessoriliitto). Montessoripedagogiikkaa voidaan myös hyödyntää vanhustyössä, erityisesti muistisairaiden hoidossa (Muistiliitto).

Käsitlemme opinnäytetyössä asiakkaan onnistumisen ja osaamisen tukemista varhaiskasvatukseen ja vanhustyön näkökulmasta. Nämä ovat jatkuvasti mediassa pinnalla sosiaali- ja terveysalojen resurssipulan suhteen. Vanhustyöstä uutisoidaan resurssipulan takia hoidon olevan minimitasolla (Rajamäki 2023). Opinnäytetyössä kuvaamme montessoripedagogiikan käyttämisen hyötyjä niin varhaiskasvatukseen kentällä, kuin myös vanhustyössä. Valitsimme aiheen, koska montessoripedagogiikan hyödyt varhaiskasvatuksessa olivat meille tuttuja, ja halusimme sen pohjalta lähteä tutkimaan, onko pedagogiikka yhtä tehokkaasti hyödynnettävissä muilla asiakasryhmillä.

Montessoripedagogiikkaa hyödyntäen asiakastyötä voidaan tehdä lakien asettamien tavoitteiden ja vaatimusten mukaisesti. Varhaiskasvatustaki (540/2018, 3 §) määrittää varhaiskasvatukseen tavoitteeksi jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaisen kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen, terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012, 2 §) kuvaa kunnan ja hyvinvointialueen velvollisuutta huolehtia ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn sekä itsenäisen suoriutumisen tukemisesta. Opinnäytetyön avulla pyrimme avaamaan montessoripedagogiikan maailmaa syvemmältä, jotta lukija voi saada kattavan käsityksen tästä kasvatukseen menetelmästä ja sen mahdollisista vaikutuksista sosiaalialan asiakastyöhön.

1.2 Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys

Opinnäytetyön tavoite on lisätä tietoa montessoripedagogiikan hyödyntämisestä sosiaalialan työssä.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia, voiko nykypäivänä montessoripedagogiikkaa hyödyntää varhaiskasvatukseen lisäksi muilla asiakasryhmillä.

Opinnäytetyön tutkimuskysymys on, miten montessoripedagogiikkaa hyödynnetään varhaiskasvatuksessa ja vanhustyössä.

2 Montessoripedagogiikka

2.1 Maria Montessori

Montessoripedagogiikan äiti on tri Maria Montessori, joka syntyi Chiaravallen kaupungissa Italiassa 31.8.1870. Hän oli lastenlääketieteeseen ja mielenterveyteen erikoistunut lääkäri, joka työskennellessään mielisairaalassa lasten kanssa alkoi lukemaan kasvatuksesta. Hänen kiinnostuksensa siirtyi lasten kasvatukseen ja Maria kehitti Montessori-kasvatusmenetelmän, joka korosti ympäristön merkitystä lapsen kehityksessä. Ensimmäinen Montessorin menetelmästä kertova kirja julkaistiin vuonna 1909. (Suomen Montessoriliitto b.) Montessori valmistui Rooman yliopistosta ensimmäisenä naispuolisena lääketieteen tohtorina vuonna 1894, eikä hän halunnut rajoittaa näkemystään pelkästään lasten kasvatukseen. Hän näki työnsä lapsen hyväksi osana suurempaa tehtävää, nimittäin ihmisen elämän puolustamista. (Salonen 2013, 23.)

Vuonna 1897 Maria Montessori meni mukaan vapaaehtoisena tutkimusohjelmaan Rooman yliopiston psykiatrisella klinikalla. Työskennellessään klinikalla hän teki vierailun Rooman mielisairaalaan etsiäkseen potilaita, joita voitaisiin hoitaa hänen klinikallaan. Eräässä näistä vierailuista hän koki vaikuttavan tilanteen, kun lasten mielisairaalan hoitaja ilmaisi inhoten, miten lapset keräsivät ruokailun jälkeen lattialta murusia. (Suomen Montessoriliitto b.)

Montessori kertoo tästä kokemuksestaan kuvaillen tyhjää ja kalustamatonta huonetta, jossa lapset etsivät epätoivoisesti stimulaatiota aisteilleen ja tekemistä käsilleen. Hän oivalsi, että puutteellinen ympäristö vaikutti merkittävästi lasten tilaan. Lapset pyrkivät löytämään jotain, mikä voisi tarjota heille aistillista tyydytystä ja aktiviteettia. Tämä kokemus oli yksi niistä hetkistä, jotka motivoivat Montessoria kehittämään oman kasvatusmenetelmänsä, joka painotti ympäristön merkitystä lapsen kehityksessä. (Suomen Montessoriliitto b.)

Montessori perusti ensimmäisen "Casa de Bambini" -lastentarhan vuonna 1907, jossa hän sovelsi kehittämiään opetusmenetelmiä. Menetelmä painotti itseohjautuvuutta, aistien stimulointia ja käytännön toimia oppimisen välineenä. Montessorin lähestymistapa saavutti nopeasti suosiota ja hän alkoi levittää menetelmää kansainvälisesti. Hänen elämänsä leimasivat myös vaikeudet, kuten fasistihallinnon vastustus ja hän joutui lähtemään Italiasta. Montessori jatkoi työtään maailmanlaajuisesti, perusti kouluja ja koulutusohjelmia sekä kirjoitti useita kirjoja. Hän kuoli 6.5.1952 Alankomaissa. Montessorin vaikutus kasvatusalalle on edelleen merkittävä ja montessorikoulut ovat levinneet ympäri maailmaa. (Suomen Montessoriliitto b.)

2.2 Montessoripedagogiikka käytännössä

Montessoripedagogiikan pohjana on herkkyykskaudet, joiden aikana lapsella on eri valmiudet oppia erilaisia asioita (Hintikka 2000, 69). Montessori näki herkkyykskaudet aikoina, jolloin lapsen mieli pystyy parhaiten omaksumaan uutta tietoa ja jos herkkyykskauden ohittaa, siitä tulee negatiivisia vaikutuksia lapsen kehitykselle (Bradbury & Swailes 2022, 88). Herkkyykskaudet tapahtuvat lapsissa suunnilleen samaan aikaan suhteessa ikään, mutta on tärkeä muistaa, että jokaisen lapsen kehitys on yksilöllistä, ja herkkyykskaudet voivat puhjeta eri aikaan. Montessorikasvattajan tehtävä onkin seurata lapsen herkkyykskausien puhkeamista ja tarjota apua oikeassa vaiheessa, oikeilla välineillä. (Hintikka 2000, 69.)

On olemassa montessorivälineitä, jotka edistävät keskittymiskykyä, liikkeiden koordinaatiota, itsenäisyyttä ja oma-aloitteisuutta. Kun lapsi pääsee oppimaan asioita, jotka ovat juuri sopivan haasteellisia, eikä liian vaikeita eikä liian helppoja. Hänen kiinnostuksensa herää, innostus kasvaa ja onnistumisen hetket vahvistavat hänen itseluottamustaan. Pedagogiikassa korostetaan, että lapsen työskentelyä ei tulisi keskeyttää, eikä häntä tule huomauttaa virheistä työn aikana. Lapsi oppii virheistään itse, kun hän etenee, ja tarvittaessa hän voi pyytää apua. Lapset voivat toistaa samoja tehtäviä niin kauan kuin on tarpeen ja he kehittyvät omaan tahtiin. (Salonen 2013, 25–26.)

Käytännössä montessoripedagogiikka näyttäytyy esimerkiksi siten, että lapsille tarjotaan lapsille sopivan kokoiset välineet, jotka ovat lasten saatavilla (Bradbury & Swailes 2022, 86). Lapset nauttivat aikuisten toimintaan osallistumisesta tai sen matkimisesta leikissä, joka opettaa heille samalla erilaisia tärkeitä arjen taitoja (The Montessori Guide, julkaisuaika tuntematon, Louna 2022, 39 mukaan).

Montessorikasvattajalle keskeinen työväline on kyky havainnoida lasta tarkasti. Havainnoinnin avulla ohjaaja pystyy ymmärtämään, missä vaiheessa lapsen kehitystä hän on ja mikä häntä kiinnostaa. Tämä mahdollistaa lapsen ohjaamisen sopivaan toimintaan oikealla hetkellä, tarjoten juuri oikean tasoista tukea ja haastetta lapsen yksilöllisen oppimispolun varrella. (Salonen 2013, 28.)

3 Montessoripedagogiikka varhaiskasvatuksessa

3.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on lapsen tavoitteellinen ja suunnitelmallinen opetuksen, kasvatuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu pedagogiikka (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 2 §). Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jonka tehtäviin kuuluu yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen kehittäminen, syrjäytymisen ehkäisy, lasten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen, lasten osallisuuden ja yhteiskunnallisen toimijuuden vahvistaminen, huoltajien tukeminen kasvatustyössä sekä huoltajien työelämään tai opiskeluun osallistumisen mahdollistaminen (Opetushallitus 2022, 16).

Varhaiskasvatuksen toteuttamisesta määrätään varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 21 §). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, joka perustuu varhaiskasvatuslakiin. (Opetushallitus 2022, 9). Varhaiskasvatuksen perusteiden tarkoitus on toteuttaa varhaiskasvatustilaisissa säädettyjä varhaiskasvatuksen tavoitteita, edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko Suomessa sekä ohjata laadun kehittämistä varhaiskasvatuksessa (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 21 §).

Varhaiskasvatuslaki (540/2018, 3 §) määrittää varhaiskasvatuksen tavoitteiksi edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia sekä kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen.

3.2 Montessoripäiväkodit

Suomessa toimii useita montessorivarhaiskasvatusryhmiä ja montessoripäiväkoteja, jossa kasvatus tapahtuu montessoripedagogiikan mukaisesti (Suomen Montessoriliitto c). Suurin osa Suomessa tapahtuvasta montessoritoiminnasta painottuu 3–6 –vuotiaiden varhaiskasvatukseen sekä toimintaa on myös suunnattu alle kolmevuotiaille sekä perusopetukseen luokille 1–6 (Suomen Montessoriliitto a). Montessoripäiväkodeissa oppimisympäristöt ja välineet ovat suunniteltu ja valmisteltu montessoripedagogiikan mukaisesti (Montessori Varhaiskasvatus Oy).

Montessoripedagogiikan mukaiset oppimisympäristöt ovat peräisin 1907 perustetusta Casa de Bambinista eli 'lasten talosta'. Siellä Maria Montessori määritteli oppimisympäristöt niin, että lasten oppimisympäristöjen pitää olla mahdollisimman luonnollinen työympäristö sekä,

että kaiken pitää vastata lapsen kokoa, ikää ja kehitysvaihetta. Montessori piti oppimisympäristöissä tärkeänä sitä, että lasten kehityksen tieltä on poistettava kaikki ulkoiset esteet. Lastentalossa huomattiin, että kun ympäristö antaa lapsen kehitykselle oikeat puitteet, kehittivät Lastentalon lapset siten, että mielenkiinnon herättyä lasten sisäinen itsekuri ja terve itseluottamus alkoi kasvaa. Käytännössä Montessorin suunnittelemat oppimisympäristöt olivat rauhallisia ja hyvin järjestettyjä, kodinomaisia paikkoja. Ympäristö tuki lasten keskittymistä, itsenäistymistä, sosiaalisuutta sekä fyysisen liikkeen ja liikkumisen kontrollia. (Suomen Montessoriliitto a.) Montessoripedagogiikan ydin löytyy Maria Montessorin sanoista *“Never help a child with a task, at which he feels he can succeed.”*, eli lapsen niin sanottu turha auttaminen on oppimisen ja onnistumisen kokemusten varastamista (Muistiliitto a).

Montessoripäiväkodin arjessa lasta tuetaan tekemään itse. Tämä montessoripedagogiikan ydinajatus näkyy kaikessa päiväkodin arjessa: pukemisessa, ruokailussa ja oppimisessa. Toiminta ohjautuu vahvasti lasten mielenkiinnonkohteiden ja kehitystason mukaan. Päiväkotiryhmissä on eri-ikäisiä lapsia, jossa pienemmät lapset oppivat vanhemmilta lapsilta. (Montessori Varhaiskasvatus Oy.)

Alle kolmevuotiaille suunnattu montessoritoiminta keskittyy motoriikkaharjoituksiin, kieleen ja arkipuuhiin. Tärkeimpänä nähdään lasten oma-aloitteisuuden, itsenäisyyden sekä hyvän itsetunnon kehitys. 3–6 –vuotiaiden montessoritoiminta jaetaan montessorivälineistön mukaan, eli aistivälineisiin, käytännön elämän töihin sekä äidinkielen, kulttuurin ja matematiikan alueiden välineisiin, joiden avulla harjoitellaan kyseisiä taitoja. (Suomen Montessoriliitto a.)

4 Montessoripedagogiikka vanhustyössä

4.1 Vanhustyö

Vanhustyö ja vanhuspalvelut ovat yksi sosiaali- ja terveysalan palvelumuodoista, jossa pyritään parantamaan ikäihmisten elämänlaatua ja hyvinvointia (Vanhuspalvelut.com). Iäkkäiden määrä on nousussa Suomessa, joka vaikuttaa koko väestörakenteeseen. Sen takia on valmistauduttava ikääntyvän väestön tarpeisiin, jota voidaan toteuttaa edistämällä ja turvaamalla toimintakykyisen ja terveen ikääntymisen. Siihen kuuluu esimerkiksi mielekkään tekemisen mahdollistaminen iäkkäälle. Kaikessa toiminnassa ja sen kehittämisessä on kuultava iäkkäitä. (STM 2014, 9.)

Vanhuspalveluihin kuuluu ikäihmisten asumispalvelut, jotka on tarkoitettu henkilöille, jotka tarvitsevat erityistä tukea ja palveluita asumisen järjestämiseen. Palveluntarve arvioidaan yksilöllisesti palvelutarpeen arvioinnin avulla. Asumispalveluihin kuuluu muun muassa ohjattu senioriasuminen, lyhytaikainen kuntouttava asuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen. Iso osa vanhuspalveluita on myös ikääntyvän kotiin tuotavat palvelut kotihoidon palveluiden tai kotona asumista tukevan teknologian avulla. (EKHVA a, b.)

Tilastot ovat paljonpuhuvat, kun puhutaan työntekijöiden riittävydestä ja hyvinvoinnista. Terveysten ja hyvinvointilaitoksen (2023) tilastojen vuonna 2022 vain 8 prosenttia Pohjois-Karjalan asumisyksiköistä täytti nykyisen vaateen, 0,7 työntekijää asukasta kohden. Helsingissä sen sijaan lähes puolet, 49 prosenttia, täytti minimivaatimukset työntekijävahvuksissa.

Työntekijävajeen takia, lähestulkoon kaikki hyvinvointialueiden johtajat näkevät hoitajien ylikuormituksen tosiasiana. Vanhusten määrä lisääntyy ja hoitajien määrä vähenee. Digitaalisuuden ja älylaitteiden käyttöön on satsattu viime aikoina, joilla muun muassa pyritään tukemaan asiakasviestintää. (STT 2023.) Sen lisäksi, että vanhukset kärsivät hoitavan henkilökunnan vajauksista, myös henkilökunta ylikuormittuu joutuessaan jatkuvasti venymään työtilanteissa. Myös alan nopea kehitys sekä organisaatioiden ja järjestelmän toiminta vaikuttaa myös työntekijöiden kokemuksiin. Uusia asioita ja teknologiaa pitää omaksua nopeasti sekä työympäristö ja sen ilmapiiri kokonaisuudessaan ovat suuria vaikuttajia. (Grann 2020, 2.) Pula työntekijöistä varmasti vaikuttaa varmasti tapoihin ja malleihin millä vanhustyötä toteutetaan Suomessa. Montessoripedagogiikkaa ei juurikaan hyödynnetä resurssipulan aiheuttamien ongelmien ratkaisemiseksi vanhustyössä Suomessa. Seuraavassa avaamme hyötyjä ja tutkimusnäyttöä, mitä maailmalla on jo saatu.

4.2 Montessorimenetelmän mukainen vanhustyö

Pedagogiikan hyödyntäminen ei ainoastaan rajoitu varhaiskasvatukseen, vaan tätä voidaan hyvin hyödyntää muidenkin asiakasryhmien kanssa sosiaalialan työtehtävissä. Vaikka henkilö olisi esimerkiksi muistisairas, hänen osallisuuttaan ja onnistumisen kokemuksia voidaan tukea montessoripedagogiikan avulla. (Suomen Montessoriliitto d.)

Kysymys on samalla tärkeä osa yksilön oikeuksien ja tarpeiden huomioimista, sillä laki määrittää henkilön oikeuden laadukkaaseen palveluun, omien tarpeiden mukaan (980/2012, 1 §). Edellä mainittu resurssipula on tietysti suurin tekijä, mutta myös osaltaan tietämättömyys esimerkiksi tämän pedagogiikan tarjoamista mahdollisuuksista ikäihmisten hyvinvointiin (Suomen Montessoriliitto d).

Ulkomailla on pedagogiikkaa hyödynnetty vanhustyössä jo pidemmän aikaa (Suomen Montessoriliitto d). Pedagogiikan käyttö vanhustyössä käytännön tasolla on muistiin ja muistamiseen perustuvia tehtäviä ja aktiviteettejä, kuten erilaisia pelejä ja päättelytehtäviä, mutta myös kirjojen ja tekstien lukeminen. (TerraBella Senior Living 2022.) Ei siis tehdä puolesta vaan asiakkaan tulee itse antaa tehdä (Suomen Montessoriliitto a). Tarkoitus on henkilön itsenäisyyden ja omatoimisuuden tukeminen (Suomen Montessoriliitto d), mutta toisaalta samalla tavalla oppimisen ja onnistumisen tukeminen kuin lastenkin kanssa (Suomen Montessoriliitto c, d).

Pedagogiikan onnistuminen ei ainoastaan tuota asiakkaalle onnistumisen tunteita, vaan myös ohjaajalle (Association Montessori Nationale 2023). Edellä mainittu resurssipula näkyy työhyvinvoinnissa ja motivaatiossa työhön (Laitinen & Selander 2022; Nikulaakso ym. 2022, 8). Voidaan myös pohtia sitä, onko työn toteuttaminen oikein eettisesti mahdollista, jos resurssit ja motivaatio ovat vaatimusten alapuolella (Nikulaakso ym. 2022, 8). Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvluista määrittää iäkkäiden oikeuksista laadukkaaseen ja tarpeenmukaiseen palveluun (980/2012, 13 §).

Siinä missä niin sanottu tavallinen vanhustyö on vanhusten perustoimissa tukemista ja auttamista, montessoriohjaus kannustaa ikäihmisten omatoimisuutta ja itsenäisyyttä. Tietenkään pedagogiikan mukaan tulo ei muuta perustarpeisiin vastaamista, kuten liikkumiseen, syömiseen tai peseytymiseen liittyvään tukeen. Pedagogiikalla ei yritetä korvata mitään käytössä olevaa vaan enemmänkin tuoda lisää. Se näkyy tarjottavissa aktiviteeteissa, ja ohjaajan roolissa mitä tulee tehtävien ja toimintojen suorittamiseen. Esimerkiksi muistitehtävissä asiakkaalle tulee antaa tilaa siinä missä pienelle lapsellekin uuden asian pähkäilyssä. Kuten opinnäytetyössä on aiemmin mainittu, pedagogiikka perustuu ihmisen oppimiseen ja

aloitteellisuuteen. Aktiviteeteilla yritetään kannustaa asiakkaita itsenäiseen toimintaan ja luoda merkityksellisiä kokemuksia oppimisen kautta. (Association Montessori International.)

Montessoriohjauksen voidaan katsoa olevan esimerkki kuntouttavasta työotteesta. Kuntouttavalla työotteella tarkoitetaan mallia, jossa tuetaan asiakkaan omaa toimijuutta ja itsenäisyyttä ja tehdään mahdollisimman vähän tämän puolesta. Geronotologia-lehden artikkelissa esitellään kuntouttavaa työotetta vanhustyössä, ja artikkeli peräänkuuluttaa mallin positiivista kokemusta myös työntekijöiden suuntaan. Artikkelissa kerrotaan tällaisella työotteella olevan tutkittua vaikutusta työntekijöiden hyvinvointiin sekä työn vetovoimaisuuteen positiivisessa mielessä. (Elo ym. 2022, 2.)

4.3 Muistimontessori

Muistisairaudet ovat aivoja, ja aivojen rakenteita vaurioittavia sairauksia. Vuonna 2018 on arvioitu Suomessa olevan yli 190 000 muistisairausdiagnoosin saanutta henkilöä ja toisaalta diagnoosin saajia vuosittain n. 15 000 henkilöä. Esiintyvyys on pääasiassa ikääntyneet ihmiset, mutta muistisairauksia on myös diagnosoitu työikäisillekin. (Remes 2018.) Muistiliiton mukaan uusia diagnooseja tulisi vuosittain jopa 23 000. Muistisairauksia ovat muun muassa Alzheimerin tauti, aivoverenkiertoon ja aivojen verisuoniin liittyvät häiriöt ja Lewyn kappale -tauti. Dementia-oireyhtymä on myös hyvin yleinen, minkä aiheuttajana on monesti jokin etenevä muistisairaus kuten Alzheimer. Usein muistisairauksiin liittyy asioiden unohtelua, kognitiivisia ja motorisia haasteita, mutta myös henkilön persoonallisuus voi muuttua. (Muistiliitto b.) Montessoripedagogiikkaa hyödyntämällä on onnistuttu vaikuttamaan esimerkiksi muistisairaiden henkilöiden tunneilmaisutaitoihin (Suomen Montessoriliitto d).

Tutkimuksia esiteltäessä puhutaan osallistuminen. Tämä on vastine englannin kielen sanan engagement. Tässä yhteydessä sillä tarkoitetaan tilanteisiin osallistumista ja toimimista; mitä tapahtuu, mitä pitää tehdä, mitä tapahtuu tämän jälkeen. (Bailey ym. 2015.) Jos henkilö ei kykene keskittymään, ei ymmärrä annettuja ohjeita, hänen kiinnostuksensa tai motivaatio ei säily tai ei muuten reagoi ympäristöön esimerkiksi ryhmätuokion aikana, hänen osallistumisensa (engagement) on heikolla tasolla.

Näyttöä montessoripedagogiikan positiivisista vaikutuksista muistisairaiden kanssa on saatavilla. Montessoripedagogiikkaa on sovellettu muistisairaiden, etenkin dementiaa kärsivien tukemisessa jo yli kahden vuosikymmenen ajan. Chan kollegoineen (2021) teki Kiinassa tutkimuksen montessoripedagogiikkaan pohjautuvien aktiviteettien vaikutuksista vanhuksiin, joilla oli dementia joko lievänä tai keskivaikeana. Henkilöt elivät

yhteisöasutuksissa eli muun perheen tai suvun kanssa, palveluyksiköissä ja päivätoimintapaikassa. Toki kuten tutkijat itsekin huomioivat, tutkimuksessa osallistujat elivät kaikki tuuissa perheympäristöissä, vaikkakin heidät valittiin satunnaisesti. (Chan ym. 2021, 2.)

Hitzig ym. kollegoineen (2015) tekivät vastaavanlaisen tutkimuksen montessoripedagogiikan hyödyistä vanhusten hoidossa, erityisesti dementiaa sairastavien kanssa. Heidän tutkittava joukkonsa koostui dementiaa ja Alzheimeria sairastavista ikääntyneistä. Joukkoa ei muuten ollut rajattu tarkemmin. Montessoriaktiviteetit ja interventiot suoritettiin kotihoidon, sairaaloiden, palvelutalojen sekä tuettujen asumispalveluiden piirissä. He käyttivät PEDro taulukkoa tukemaan arviointia montessoriohjauksen hyödyistä. Tämä on eräänlainen hyväksytty pisteytystaulukko, jolla voidaan seurata henkilön suorituksia (Hitzig ym. 2015, 2–4). Tutkimus jakautui kolmeen osioon. Yhdessä ryhmässä seurattiin kognitiivisia vaikutuksia, yhdessä syömiskäyttäytymistä ja yhdessä psykologisia vaikutuksia ja sitoutumista. (Hitzig ym. 2015, 4–5.)

5 Opinnäytetyön toteuttaminen

5.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Kirjallisuuskatsaus on tutkimustekniikka ja metodi, jossa tutkitaan jo aikaisemmin tehtyä tutkimustyötä (Salminen 2011, 4). Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa pyritään löytämään vastauksia tutkimuskysymykseen valitusta aineistosta. Prosessi koostuu muutamista vaiheista, kuten tutkimuskysymykseen muodostamisesta, relevantin aineiston valinnasta, aineiston kuvailun rakentamisesta sekä tuotetun tuloksen tarkastelusta. Tämän menetelmän avulla pyritään hahmottamaan tutkimusalueen nykytilaa, keskeisiä käsitteitä ja mahdollisia tutkimusaukkoja olemassa olevasta kirjallisuudesta. (Kangasniemi ym. 2013, 291–301.)

Tutkimuskysymyksen muodostaminen on tärkeä vaihe, joka ohjaa koko tutkimusprosessia. Kysymyksen on oltava riittävän yleinen. Aineisto valittiin kysymyksen perusteella, ja hakuja ohjasi tutkimuskysymys. Valittu aineisto arvioitiin kriittisesti yhdessä ja koottiin mahdollisimman luotettavasta materiaalista työhön. Tavoitteena oli kuvata aineistoa vastauksena tutkimuskysymykseen, sekä tehdä uusia johtopäätöksiä. Aineistosta pyrittiin muodostamaan selkeä kokonaisuus. Pohdinnassa tulokset tiivistettiin ja löydetyn tiedon merkitys arvioitiin suhteessa tutkimuskysymykseen. (Kangasniemi ym. 2013, 291–301.)

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen aineisto perustui aikaisemmin julkaistuun tutkimustietoon, joka oli merkityksellistä kyseisen tutkimusaiheen kannalta. Tämän tyyppinen kirjallisuuskatsaus sisälsi yleensä selkeän kuvauksen siitä, miten aineisto valittiin ja koottiin. (Burns & Grove 2005, Kangasniemi ym. 2013, 295 mukaan.) Esimerkiksi poissulkukriteerinä meillä oli opinnäytetyössä hyödynnettäville verkkoaineistoille noin yli 15 vuotta vanhat julkaisut, sekä aineistot, jotka eivät olleet mielestämme luotettavia.

5.2 Aineiston haku ja valinta

Opinnäytetyön haut suoritettiin keväällä 2024. Hakukoneina käytettiin LAB Primoa, Google Scholaria ja Finna.fi. Hakukoneet valittiin LUT-tiedekirjaston tiedonhankinnan ammattilaisten suositusten perusteella. Hakusanoina käytettiin montessori, montessori method ja montessori dementia. Aineisto valittiin sisäänottokriteerien perusteella, jotka on listattu taulukossa 1. Aineiston tuli olla suomen- tai englanninkielinen. Aineisto tuli olla saatavilla ilmaiseksi. Aineiston julkaisuajankohta tuli olla vuonna 2003 tai sen jälkeen, koska montessoripedagogiikkaa kokevia tutkimuksia oli huonosti saatavilla viime vuosilta. Aineiston tuli

vastata asetettuun tutkimuskysymykseen. Aineiston tuli olla tutkimus, joka käsittelee montessoripedagogiikkaa.

Aineiston sisäänottokriteerit
Suomen- tai englanninkielinen
Saatavilla ilmaiseksi
Julkaistu vuonna 2003 tai sen jälkeen
Vastaa tutkimuskysymykseen
Tutkimus käsittelee montessoripedagogiikkaa

Taulukko 1. Sisäänottokriteerit.

Opinnäytetyön aineistoon valittiin 6 tutkielmaa, joista 1 on väitöskirja, 1 on Pro Gradu -tutkielma, ja 4 on tutkimusartikkeleja. Aineistot valittiin niin, että niistä suurin osa käsittelee montessoripedagogiikan hyötyjä varhaiskasvatuksessa, koska opinnäytetyötä kirjoitti kaksi varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelijaa ja vain yksi sosiaaliohjauksen sosionomiopiskelija. Aineistoa varten suoritettavat haut ja valinnat on kuvattu taulukossa 2.

Tietokanta	Hakusanat	Tulokset	Valittu aineisto
Google Scholar	Montessori	470 000	Zarybnisky, E. 2010. A Ray of Light: A Mixed-Methods Approach to Understanding Why Parents Choose Montessori Education
LAB Primo	Montessori	2 051	Chan, H., Yau, Y-M., Li, S-F., Kwong, K-S., Chong, Y-Y., Lee, I. & Yu, D. 2021. Effects of a culturally adapted

			group based Montessori based activities on engagement and affect in Chinese older people with dementia: a randomized controlled trial
Google Scholar	Montessori	470 000	Lillard, A. & Else-Quest, N. 2006. Evaluating Montessori Education
Finna.fi	Montessori	6	Kettunen, P. 2010. Siirtyminen Montessori-luokalta tavalliseen luokkaan – oppilaiden kokemuksia montessoriluokasta, siirtymisestä yläluokille ja yläluokilla opiskelusta
Google Scholar	Montessori Method	2 720	Gokhan, K & Ramazan, A. 2011. Examination of the effects of the Montessori Method on Preschool Children's Readiness to Primary Education
Google Scholar	Montessori dementia	3 860	Hitzig, S., McArthur, C. & Sheppard, C. 2015. A Systematic Review of Montessori-Based Activities

			for Persons With Dementia
--	--	--	------------------------------

Taulukko 2. Suoritetut haut ja valinnat.

5.3 Aineiston analyysi

Sisällönanalyysi on menetelmä, jonka avulla pystytään analysoida erilaisia dokumentteja objektiivisesti ja systemaattisesti. Sisällönanalyysillä tavoitellaan saamaan teksti tiivistettyyn ja yleisessä muodossa olevaan kuvaukseen tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, jonka tarkoituksena on kuvata dokumenttien sisältöä sanallisesti, muokkaamatta dokumenttien sisältämää oikeaa tietoa. Sisällysanalyysia tehdessä alkuperäisdata pelkistetään poistamalla kaikki epärelevantti tieto. Sen jälkeen aineisto ryhmitellään alaluokiksi sisällöittäin, jonka avulla aineisto tiivistyy. Sen jälkeen aineisto käsitteellistetään, jossa tutkimuskysymyksen kannalta tärkeän tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, koska sen avulla saadaan vain järjesteltyä data eri muotoon, mutta sen tulkinta jää kirjoittajalle. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Kirjallisuuskatsaus on luonteeltaan teoreettinen tutkimus, jossa voidaan hyödyntää sisällönanalyysia. Kirjallisuuskatsauksessa kuuluu osata tiivistää lukuisien eri aineistojen sisältö tiiviiksi paketiksi, joka vastaa kirjallisuuskatsauksessa asetettuun tutkimuskysymykseen. Kirjallisuuskatsauksen tekeminen voidaan toteuttaa sisällönanalyysin vaiheiden mukaisesti. Sisällönanalyysi auttaa kirjallisuuskatsauksessa aineiston datan luokittelussa ja järjestelmissä, mutta sen analysointi jää kirjallisuuskatsauksen kirjoittajan tehtäväksi, koska sisällönanalyysi ei ole analyysin väline. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Tässä opinnäytetyössä on käytetty sisällönanalyysia aineistojen datan järjestelyssä.

Opinnäytetyöhön valitut tutkielmat on valittu siten, että ne vastaavat tutkimuskysymykseen, joka on, miten montessoripedagogiikka hyödynnetään varhaiskasvatuksessa ja vanhustyössä. Sisällysanalyysin mukaisesti aineistoja käytiin läpi niin, että etsittiin sanoja, jotka vastaavat asetettuun tutkimuskysymykseen. Sanat jaettiin sisällöiden mukaisesti eri alaluokiksi, joista muodostui varhaiskasvatukseen liittyen sosiaaliset taidot ja koulumenestys. Näistä alaluokista muodostui montessoripedagogiikan hyödyt varhaiskasvatuksessa yläluokka, joka esitellään alaluokkien kanssa taulukossa 3.

Aineistosta löytyneet asiat	Alaluokka	Yläluokka
<p>Positiivisempi käyttäytymisen toisten lasten kanssa leikeissä</p> <p>Kehittyneempi sosiaalinen kognitio ja kontrolli</p> <p>Positiivisempia vastauksia sosiaalisiin ongelmiin</p> <p>Hyvä yhteishenki luokassa</p>	<p>Sosiaaliset taidot</p>	<p>Montessorimenetelmän hyödyt varhaiskasvatuksessa</p>
<p>Parempi suoriutuminen matematiikan, tieteiden ja lukemisen testeissä</p> <p>Luovemmat esseet, joissa on kehittyneempi lauserakenne</p> <p>Enemmän positiivisia kokemuksia opiskeluun ja opettajiin liittyen</p> <p>Enemmän potentiaalin tunteita ja itsemääräämisyksikeutta opintoihin liittyen</p> <p>Sisäinen motivaatio opiskeluun</p> <p>Rauhalliset ja henkisesti turvalliset luokat</p>	<p>Koulumenestys</p>	

Taulukko 3. Montessorimenetelmän hyödyt varhaiskasvatuksessa.

Vanhustyöhön liittyen alaluokiksi muodostui kognitiiviset taidot, toimintaan osallistuminen sekä syömiskäyttäytyminen. Näistä alaluokista muodostui montessoripedagogiikan hyödyt vanhustyössä yläluokka, joka esitellään alaluokkien kanssa taulukossa 4. Taulukossa esitellään myös ne aineistosta löytyneet asiat, jotka muodostivat alaluokat.

Aineistosta löytyneet asiat	Alaluokka	Yläluokka
Kehittyneempi lajittelu- ja hahmotuskyky Parempi sanojen muodostaminen Kehittymistä taittamisessa ja kaatamisessa Muistin toiminnan parantuminen	Kognitiiviset taidot	Montessorimenetelmän hyödyt vanhustyössä
Parempi henkilön yhtäjaksoinen keskittymiskyky Osallistumisen kehittymistä havaittu myös montessoriaktiviteettien ulkopuolella	Toimintaan osallistuminen	
Ruokailuun liittyvien tapahtumaketjujen muistaminen kehittyi Parantunut hienomotoriikka aterimien käytössä Parempi syötävän ja ei-syötävän erottaminen	Syömiskäyttäytyminen	

Taulukko 4. Montessorimenetelmän hyödyt vanhustyössä.

6 Tulokset

6.1 Montessoripedagogiikan hyödyt varhaiskasvatuksessa

Aineistoista nousi esille montessoripedagogiikan hyödyt varhaiskasvatuksessa molempien alaluokkien mukaisesti, eli montessorioppilaiden paremmat sosiaaliset taidot, sekä parempi koulumenestys. Lillard ja Else-Quest (2006) tutkivat montessoriopetuksessa ja ei-montessoriopetuksessa olevien lapsien taitoja erilaisissa kouluaineissa. 5-vuotiaiden taitoja tutkittaessa selvisi, että varhaiskasvatuksen jälkeen montessorioppilaat suoriutuivat paremmin testeissä, joissa mitattiin matematiikan ja lukemisen taitoja, kuin tavallisten koulujen samanikäiset lapset. He myös näyttivät positiivisempaa käyttäytymistä leikeissä toisten lasten kanssa, sekä kehittyneempää sosiaalista kognitiota ja kontrollia. Tuloksista tuli ilmi myös vahvempi taito reiluuteen ja oikeudenmukaisuuteen verrattuna ei-montessorioppilaisiin. 12-vuotiaiden lasten taidoissa tuli ilmi, että montessorioppilaat kirjoittivat ala-asteen loppuun mennessä luovempia esseitä, joissa oli monimutkaisemmat lauserakenteet. He myös valitsivat positiivisempia vastauksia sosiaalisiin ongelmiin ja raportoivat parempaa yhteishenkeä koulussa. (Lillard & Else-Quest 2006, 1894.)

Dohrmann (2003) raportoi tutkimuksessaan, joka käsitteli montessoripedagogiikan vaikutuksia pitkittäistutkimuksessa, että montessorioppilaat pärjäävät paremmin matematiikassa ja tieteessä, kuin ei-montessorioppilaat. Tutkimuksessa huomattiin, että vaikka montessorioppilaat siirtyvät tavalliseen koulutukseen myöhemmällä iällä, montessoripedagogiikan hyödyt näkyvät edelleen lapsien taidoissa, pedagogiikan vaihdosta huolimatta. (Dohrmann 2003, Kettunen 2010, 30 mukaan.)

Vuonna 2005 tehtiin tutkimus, missä tarkasteltiin montessoripedagogiikan vaikutuksia oppilaiden suoriutumiseen koulussa. Alkuperäisen hypoteesin mukaan odotettiin, että montessorioppilaat menestyisivät paremmin kouluaineissa verrattuna perinteen opetuksen oppilaisiin. Kuitenkin tutkimustulokset eivät tukeneet tätä hypoteesia. Erityisesti matemaattisten aineiden osalta ei huomattu merkittävää eroa eri pedagogiikan mukaan opiskelevien oppilaiden välillä. Sen sijaan montessorioppilaat saivat heikompiä tuloksia kielten opiskelussa verrattuna perinteisen opetuksen oppilaisiin. (Lopata ym. 2005.)

Toisessa 2005 julkaistussa tutkimuksessa huomattiin, että montessorioppilaat raportoivat enemmän positiivisia kokemuksia opiskeluun liittyen, kuin tavallisten koulujen oppilaat. Heillä oli enemmän luontaista motivaatiota ja potentiaalin tunteita opintoihin liittyen. He raportoivat olevansa enemmän kiinnostuneita omista opinnoistaan. Montessorikoulutus lisää siis tutkimustulosten mukaan oppilaiden sisäistä motivaatiota opiskeluun, kun taas

tavallisen opetuksen saaneilla oppilailla raportoitiin olevan ulkoinen motivaatio, liittyen opintojen vaikutukseen omaan tulevaisuuteen. Tutkimuksessa pohdittiin tämän syyksi sitä, että montessorioppilailla on enemmän itsemääräämisoikeutta omiin opintoihin ja, että he käyttivät enemmän aikaa koulutöiden parissa koulupäivän aikana. Montessorioppilaat raportoivat myös positiivisempia kokemuksia omista opettajistaan verrattuna muihin oppilaisiin. Luokkien rauhallisuus ja niiden henkinen turvallisuus, sekä hyvä yhteishenki nousi myös esiin montessorioppilaiden raporteista. (Kettunen 2010, 32–33, Rathrunde & Csikszentmihalyi 2005 mukaan.)

Vanhempien syitä montessoripedagogiikan valitsemiselle selvittäessä todettiin, että vanhemmat arvostavat montessorikouluissa sitä, että montessorikouluissa lapset hyötyivät mahdollisuudesta itsenäisyydelle, itseohjautuvuudelle, vahvan akateemisen pohjan saamiselle sekä itsevarmuuden kehittymiselle pedagogiikan takia. Vanhemmat arvostavat myös eri-ikäisten lasten yhdistämistä samoille luokille montessorikouluissa. Itsenäinen opiskelu, oppilas-opettaja suhteet, lasten väliset suhteet, koulujen turvallisuus ja oppilas-opettaja lukumäärien suhteet nousivat tärkeiksi arvoiksi montessorioppilaiden vanhempien vastauksissa. (Zarybnisky 2010, 87–88.)

Tutkimuksen tulokset tukevat näkemystä siitä, että montessoripedagogiikka voi olla tehokkaampi tapa valmistaa lapsia peruskoulutukseen verrattuna perinteisiin opetusmenetelmiin. Tämä perustuu useiden aiempien tutkimusten löydöksiin, jotka korostavat montessorimenetelmän positiivisia vaikutuksia lasten lukukypsyys, numeerinen kypsyys, sosiaaliset taidot ja keskittymiskyky -ominaisuuksiin, jotka ovat tärkeitä siirryttäessä peruskoulutukseen. (Gokhan & Ramazan 2011, 2107–2108.)

6.2 Montessoripedagogiikan hyödyt vanhustyössä

Eniten montessoripedagogiikan hyötyä on havaittu olevan tunnetaitoihin sekä sosiaaliseen aloitteellisuuteen, mutta myös ruokailuun. Chanin ym. (2021, 5) tutkimus puolti sosiaalisten hyötyjen sekä osallistumisen ja toimeen ryhtymisen puolesta dementiapotilaiden kanssa, kun taas Hitzigin ym. (2015, 6–7) tutkimus ei saanut niinkään näyttöä kognitiivisista hyödyistä. Tutkimukset sinänsä olivat samanlaiset. Molemmat selvittivät montessoripedagogiikkaan perustuvien aktiviteettien hyötyjä dementiaa sairastavien ihmisten parissa. Hitzig kollegoineen (2015, 6) havaitsi hyötyjä henkilöiden ruokailukäyttäytymisessä; pedagogiikan hyödyntämisellä oli positiivinen vaikutus syömisvaikeuksiin sekä henkilöitä tarvitsi syöttää vähemmän, he söivät itse. Tällä ei ollut kuitenkaan vaikutusta henkilöiden ravitsemustilaan.

Tutkimuksessa, jossa tutkittava joukko asui joko asuinyhteisössä muun perheensä kanssa tai palvelukodissa rakentava ja aktiivinen aloitteellisuus ja osallistuminen oli kytköksissä montessoripohjaiseen toimintaan. Heidän mukaansa pienissä ryhmissä toteutetuilla aktiviteeteilla oli entistä positiivisempia vaikutuksia dementiaa sairastavien keskuudessa. Tutkittava joukko koostui vähintään 60-vuotiaista, joilla oli vähintään keskivaikea dementia. Joukkoon otettiin henkilöt, joilla ei tiettävästi ollut häiriökäytöstä (Chan ym. 2021, 3,5.) Kuten Chan kollegoineen (2021), myös Hitzig kollegoineen (2015) sai myönteisiä tuloksia sitoutumisesta ja aloitteellisuudesta. Toisaalta heidän tulostensa mukaan tämä näkyi vain montessoripohjaisissa toiminnoissa, muttei aktiviteettien ulkopuolella pitkällä aikavälillä (Hitzig ym. 2015, 6).

Tutkimus kuitenkin osoittaa pedagogiikan soveltamisella olevan positiivisia vaikutuksia henkilöiden sosiaalisuuteen, sekä aloitteellisuuteen ylipäänsä. Aktiviteetit itsessään olivat erilaisia muistipelejä ja -tehtäviä, kuva- ja sanajärjestelyjä ja muita lajittelutehtäviä. Tutkimuksessa käytettiin myös hienomotoriikan käyttöön perustuvia tehtäviä, kuten askartelua, erilaisten koristeiden ja asusteiden tekoa naruhelmien kanssa, lukuryhmiä sekä erinäisten tuotteiden valmistusta ryhmänä. (Chan ym. 2021.)

Vuonna 2015 tehdyn tutkimuksen mukaan, näyttö pedagogiikan hyödyistä ei ollut aivan yhtä yksiselitteinen. Tutkimuksessa seurattiin samalla tavalla montessoriohjauksen vaikutusta muistisairaiden ihmisten toimintaan, käytökseen, sosiaalisuuteen, sekä ruokailuun. Suuria hyötyjä saavutettiin ruokailussa, esimerkiksi omatoimisuuden sekä ruokailuvälineiden käytön suhteen, kun taas kognitiivisen toiminnan hyödyt jäivät melko heikoiksi. Henkilön aloitteellisuuden ja toimeen ryhtymisen kannalta tulokset olivat vaihtelevat. Kognitiiviset testit liittyivät sanoihin ja numeroihin; järjestelyä, lajittelua ja muodostamista. Mukana oli myös toisaalta arkiaskareisiin liittyviä toimintoja ja tapahtumasarjoja. Ruokailuun liittyvä ohjaus sen sijaan sisälsi syötävien ja ei-syötävien asioiden tunnistamista, ruokailuun liittyviä motorisia tehtäviä kuten annostelua ja kaatamista. Osallistamiseen liittyvät testit perustuivat ryhmäaktiviteetteihin, jotka olivat samankaltaisia kuin edellä mainitussa tutkimuksessa. (Hitzig ym. 2015, 3–4.)

7 Yhteenveto ja pohdinta

7.1 Johtopäätökset

Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli selvittää montessoripedagogiikan hyötyjä varhaiskasvatuksen ja vanhustyön piirissä, ja miten sitä yleensäkin hyödynnetään tai voitaisiin hyödyntää sotealalla. Tutkimuskysymys oli, miten montessoripedagogiikkaa hyödynnetään varhaiskasvatuksessa ja vanhustyössä. Opinnäytetyössä tarkasteltiin kuutta tutkielmaa ja niiden tietojen perusteella teimme havaintoja. Suomessa pedagogiikkaa ja sen hyötyjä ei tois-taiseksi ole ymmärretty tarpeeksi peilaten siihen, miten vähän tutkimuksia Suomessa on aiheesta tehty.

Zarybnisky (2010, 87–88.) tutki muun muassa sitä, miksi vanhemmat valitsevat montessoripedagogiikan lapsilleen verrattaessa perusopetukseen. Selvittäessä syitä todettiin, että vanhemmat arvostavat sitä, miten montessorikouluissa lapsilla on mahdollisuus itsenäisyyteen ja itseohjautuvuuteen. He arvostivat myös sitä, kuinka montessoriopetus tarjoaa vahvan akateemisen perustan ja mahdollisuuden itsevarmuuden kehittymiselle. Lisäksi montessorikouluissa tapahtuvaa eri-ikäisten lasten yhdistäminen samoille luokille oli vanhempien mieleen. Muita tärkeitä arvoja vanhemmille ovat myös itsenäinen opiskelu, hyvät oppilas-opettaja suhteet, lasten väliset suhteet, koulujen turvallisuus ja sopivan kokoiset luokat oppilas opettaja suhteessa. (Zarybnisky 2010, 87–88.)

Myös Kettusen ja kollegoidensa (2010) mukaan montessorioppilaiden raporteista nousi oppilaiden sisäinen motivaatio opiskeluun verrattuna perinteiseen opetukseen. Oppilailla havaittiin olevan enemmän itsemääräämisoikeutta omiin opintoihinsa ja he käyttivät enemmän aikaa koulutöiden parissa koulupäivän aikana. Lisäksi montessorioppilaat osoittivat sisäistä motivaatiota, kun taas perinteisessä opetuksessa olleet oppilaat ilmoittivat motivoituvansa enemmän ulkoisista tekijöistä, kuten opintojen vaikutuksista omaan tulevaisuuteen. (Kettunen 2010, 32–33, Rathrunde & Csikszentmihalyi 2005 mukaan.) Tämä vahvistaa ajatusta siitä, että opiskelijoiden itsenäisyys ja itsemääräämisoikeuden lisääminen voi olla tehokas keino lisätä heidän motivaatiotaan ja sitoutumistaan opintoihin.

Tutkimustulosten perusteella voidaan tehdä johtopäätöksiä, että montessoripedagogiikka näyttää olevan tehokkaampi tapa valmistaa lapsia peruskoulutukseen, kuin perinteinen opetusmenetelmä. Tämä johtuu useiden aiempien tutkimusten löydöksistä, jotka osoittavat montessorimenetelmän positiiviset vaikutukset kuten, lasten lukukypsyys, numeerinen kypsyys, sosiaaliset taidot ja keskittymiskyky. Nämä ominaisuudet ovat tärkeitä siirryttäessä peruskoulutukseen, mikä johtaa siihen, että montessoripedagogiikalla voi olla merkittäviä

etuja lapsen kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja oppimisessa. (Gokhan & Ramazan 2011, 2107–2108.)

Tulokset saattavat näyttää lupaavilta niin kuin Gokan & Ramazan (2011) tutkimukset näyttävät, mutta silti olisi hyödyllistä suorittaa jatkotutkimuksia laajemmassa mittakaavassa ja erilaisissa ympäristöissä varmistaakseen montessoripedagogiikan pitkäaikaiset vaikutukset esiopetuksesta peruskouluun valmistautumiseen. Lisäksi olisi hyödyllistä tutkia muita tekijöitä, kuten opettajien koulutusta ja resursseja, jotka voivat vaikuttaa montessoripedagogiikan tehokkuuteen esiopetuksessa.

Vaikka montessoripedagogiikassa onkin paljon hyviä puolia tarjolla, etenkin asiakkaille ja ihmisille, keillä on enemmän tuen tarvetta, kyseessä ei ole mikään absoluuttinen totuus. Osa tutkimuksista antaa hyvin vaihtelevia tuloksia, mitä esimerkiksi Hitzig kollegoineen (2015, 6–7) sekä Chan kollegoineen (2021, 7) saavutti.

Voimme siis jossain määrin kyseenalaistaa Hitzigin ja kollegoiden (2015) tutkimusta nykystandardien valossa. Uusia tutkimuksia on kuudessa vuodessa tullut paljon, joten vertailukelpoista tietoa on myös saatu enemmän tuossa ajassa, joiden pohjalta voidaan nähdä yhteyksiä ja ymmärtää reagointia eri tavalla.

Chan kollegoineen (2021, 7) näki tutkimuksensa olevan hieman rajoitteinen siitä syystä, että esimerkiksi aktiviteetit suoritettiin henkilöille tutuissa ympäristöissä sekä tutkittava joukko oli heidän mukaansa pieni. Joukko koostui kolmesta asumisyhteisöstä, kolmesta hoivakodista ja kolmesta päivätoimintapaikasta. Lisäksi suurimmat hyödyt ja kehitykset havaittiin suoraan aktiviteettien yhteydessä, mutta ei niinkään keskitytty henkilöiden kognitiiviseen toimintakykyyn aktiviteettien ulkopuolella (Chan ym. 2021, 2, 5). Myös Hitzig kollegoineen (2015, 7) painottivat jatkotutkimuksia tulosten validiteetin vahvistamiseksi.

Vaihtelevat tulokset osoittavat myös ihmisten yksilöllisyyden. Kaikki eivät hyödy samoista asioista, mutta moni voi hyötyä montessoripedagogiikasta jossain määrin tai joistain yksittäisistä osa-alueista. Molemmissa tutkimuksissa peräänkuulutetaan tarvetta pitkäaikaisille jatkotutkimuksille.

7.2 Eettisyyden ja luotettavuuden arviointi

Tutkimme opinnäytetyössämme aihepiiriä kirjallisuuskatsauksen avulla, emmekä tarvitse erillisiä lupia tai tietosuojailmoituksia, koska emme kerää uutta aineistoa tai tee haastatteluja. Tarkastelemme kootun tiedon luotettavuutta ja eettisyyttä, vaikka emme suorita uusia tutkimuksia tai haastatteluja. Tämä vaatii syvällistä ymmärrystä kirjallisuuskatsauksen menetelmistä ja niiden soveltamisesta tutkimustyöhön (Kangasniemi ym. 2013, 299).

Opinnäytetyömme luotettavuus on vahvasti sidoksissa valitsemiimme aineistoihin, koska toteutamme opinnäytetyön kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa aineistot valitaan tarkasti luotettavuuden ja eettisyyden sekä tutkimuskysymyksen perusteella (Kangasniemi ym. 2013, 295). Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta heikentää tutkimustulosten yksipuolinen ja valikoiva tarkastelu (Baumeister & Leary 1997, 317–318). Tämän opinnäytetyön aineistojen valintaan ja analysointiin on osallistunut kolme henkilöä, mikä voi vahvistaa kuvailevan kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta.

Luotettavuuden arvioinnissa on olennaista tarkastella tulosten vahvistettavuutta, mikä tarkoittaa sitä, että tutkijan on kuvattava, miten hän on päätenyt tutkimuksen tuloksiin ja johtopäätöksiin käyttämänsä aineiston pohjalta. Vahvistettavuus viittaa siihen, kuinka luotettavasti ja vakuuttavasti tutkimuksen tulokset voidaan perustella ja toistaa samankaltaisissa olosuhteissa (Kangasniemi ym. 2013, 297). Käyttämämme lähteet ovat tieteellisiä julkaisuja, jolloin ne ovat myös eettisten kriteerien mukaan hyväksytyjä. Valmistunut opinnäytetyö tullaan julkaisemaan julkiseksi (Arene 2019). Lopullinen opinnäytetyö käy läpi plagiaattintunnistuksen. Lisäksi lähdeviittaukset ja lainaukset tehdään huolellisesti LAB-ammattikorkeakoulun asettamien sääntöjen mukaisesti.

Tutkijat kritisoivat omia tutkimuksiaan, koska monet tutkimukset olivat montessoriliittojen rahoittamia, joka vaikuttaa luotettavuuteen. Montessoritutkimuksissa tutkitaan myös usein vain yhtä koulua tai luokkaa, jonka takia yksittäisillä opettajilla on liian iso vaikutus tuloksiin. Osassa tutkimuksissa olosuhteet olivat myös liian hyvät tutkittavaa joukkoa kohtaan. Esimerkiksi Patrik Lindefors Tukholman yliopistosta sanoo, ettei tämän takia tuloksia voi yleistää. Näissä tutkimuksissa tyttöjen ja poikien jakauma ei ollut tasainen, mikä voi vaikuttaa tuloksiin. Montessorikouluissa on myös usein enemmän resursseja tavallisiin kouluihin verrattuna, millä voi olla iso vaikutus tuloksiin. Chanin ja kollegoiden (2021, 5) tutkimuksessa observoitava joukko oli heille tutussa ympäristössä, sekä tutkittava joukko oli verrattaen pieni.

7.3 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimukset

Tutkimuksista huomio kiinnittyi, miten montessoripedagogiikan kasvatus tarjoaa merkittäviä hyötyjä erityisesti sosiaalisten taitojen kehittämisessä ja koulumenestyksessä. Tietojen mukaan montessoriooppilaat suoriutuivat paremmin matematiikassa, lukemisessa ja kirjoittamisessa. Lisäksi montessoriooppilaille on raportoitu olevan korkeampi motivaatio ja positiivisemmat kokemukset opiskelusta ja opettajista. Montessori luokkien rauhallisuus, sekä niiden henkinen turvallisuus ja yhteishenki liittyivät vahvasti positiivisiin kokemuksiin.

Esille nousi aineistosta myös montessoripedagogiikka vanhustyössä, hyödyt ilmenevät tunteitaiteiden, sosiaalisen aloitteellisuuden ja ruokailun tukemisessa dementiapotilaiden kanssa. Eroja oli tutkimuksen tuloksissa, mutta silti ne osoittivat kokonaisvaltaisesti montessoripedagogiikkaan perustuviin aktiviteetteihin lisäten hyötyä vanhusten hoidossa.

Kuten aikaisemmassa eettisyyden ja luotettavuuden kappaleessa on todettu, tutkimuksia on syytä tehdä lisää. Suomessa viimeisen 20 vuoden ajan montessoripedagogiikkaa on tutkittu todella vähän, jos vertaa ulkomaalaisiin tutkimuksiin. Näyttää kuitenkin on, että etenkin tukea tarvitsevat henkilöt hyötyisivät näistä metodeista.

Jatkotutkimuksissa voisi olla hyödyllistä syventää ymmärrystä montessoripedagogiikan soveltamisesta eri koulutusympäristöissä ja tutkia tarkemmin sen vaikutuksia oppilaiden pitkäaikaiseen menestykseen. Lisäksi olisi tärkeää selvittää, miten montessoripedagogiikka voisi parhaiten tukea erityisryhmiin kuuluvien lasten oppimista ja hyvinvointia.

Lähteet

- Alfes, K., Holmes, J., Madden, A., Bailye, C., Buzzeo, J. & Currie, C. Evaluating the evidence on employee engagement and its potential benefits to NHS staff: a narrative synthesis of the literature. 2015. Viitattu 11.4.2024. Saatavissa <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK299335/>
- Association Montessori International. 2023. Anne Kelly on Montessori for dementia and ageing. Youtube-video. Viitattu 23.1.2024. Saatavissa <https://montessoridementia.org/video/anne-kelly-montessori-dementia-and-ageing>
- Bradbury, A.& Swailes, R. 2022. Early childhood theories today. A SAGE publishing company, London.
- Chan, H., Yau, Y-M., Li, S-F., Kwong, K-S., Chong, Y-Y., Lee, I. & Yu, D. 2021. Effects of a culturally adapted group based Montessori based activities on engagement and affect in Chinese older people with dementia: a randomized controlled trial. Viitattu 15.2.2024. Saatavissa <https://link.springer.com/article/10.1186/s12877-020-01967-0>
- Elo, M., Eloranta, S., & Katajapuu, N. Mikä on työotteen jalansija ikäihmisten hoitotyössä? 2022. Viitattu 13.3.2024. Saatavissa <https://journal.fi/gerontologia/article/view/114677/71273>
- Etelä-Karjalan hyvinvointialue a. Tukea kotona asumiseen. Viitattu 11.3.2024. Saatavissa <https://www.ekhva.fi/asiakkaalle/kanssasi/ikaantyneiden-palvelut/tukea-kotona-asumiseen/>
- Etelä-Karjalan hyvinvointialue b. Ikäihmisten asumispalvelut. Viitattu 11.3.2024. Saatavissa <https://www.ekhva.fi/asiakkaalle/kanssasi/ikaantyneiden-palvelut/asumisen-vaihtoehdot/>
- Gokhan, K & Ramazan, A. 2011. Examination of the effects of the Montessori Method on Preschool Children's Readiness to Primary Education. Viitattu 25.3. 2024. Saatavissa <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ962690.pdf>
- Grann, M. Hoitotyöntekijöiden resilienssi vanhustyön muutoksessa. 2020 Viitattu 15.2.2024. Saatavissa <https://journal.fi/gerontologia/article/view/82536/56166>
- Hitzig, S., McArthur, C. & Sheppard, C. 2015. A Systematic Review of Montessori-Based Activities for Persons With Dementia. Viitattu 15.2.2024. Saatavissa https://www.researchgate.net/profile/Sander-Hitzig/publication/284138468_A_Systematic_Review_of_Montessori-

[Based Activities for Persons With Dementia/links/56b0e56108ae5ec4ed483db5/A-Systematic-Review-of-Montessori-Based-Activities-for-Persons-With-Dementia.pdf](https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/82165/gradu04748.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Kettunen, P. 2010. Siirtyminen Montessori-luokalta tavalliseen luokkaan – oppilaiden kokemuksia montessoriluokasta, siirtymisestä yläluokille ja yläluokilla opiskelusta. Tampereen yliopisto. Pro gradu –tutkielma. Viitattu 21.3.2024. Saatavissa <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/82165/gradu04748.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Koivisto, T., Korhonen, E., Laitinen, J., Nikulaakso, R., Paavolainen, M., Selander, K. & Weiste, E. 2022. Viitattu 18.1.2024. Saatavissa <https://www.mdpi.com/1660-4601/19/15/9303#>

Laitinen, J. & Selander, S. 2022. Kartoitus: Vanhustyön eettinen kuormitus on vielä tutkimatonta aluetta. Työterveyslaitos. Viitattu 18.1.2024. Saatavissa <https://www.ttl.fi/ajankoh-taista/uutinen/kartoitus-vanhustyon-eettinen-kuormitus-on-viela-tutkimatonta-alueetta>

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystal-veluista 980/2012

Lillard, A. & Else-Quest, N. 2006. Evaluating Montessori Education. Science. Volume 313. Viitattu 24.3.2024. Saatavissa https://www.researchgate.net/publication/278344121_Studying_students_in_Montessori_schools_-_Response

Lopata, C., Wallace, N. & Finn, K. 2005. Comparison of Academic Achievement Between Montessori and Traditional Education Programs. Journal of Research in Childhood Education. Volume 20, No. 1. Viitattu 24.3.2024. Saatavissa https://web.archive.org/web/20130612143149id_/http://www.pearweb.org:80/teaching/pdfs/Schools/Cambridge%20Montessori%20Elementary-Middle%20School/Articles/Montessori%20article.PDF

Louna, S-L. 2022. Alle kouluikäisten lasten osallistaminen ruoanlaittoon ja keittiöaskareisiin perheissä. Savonia ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Viitattu 11.1.2024. Saatavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/786657/Louna_Sanna-Leena.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Miettinen, V. 2019. Tutkijat: Sote-alalle tarvitaan ainakin 200 000 uutta työntekijää vuoteen 2035 mennessä - "Hoitajamitoitus voi olla vaarallinen". Viitattu 10.1.2024. Saatavissa <https://kuntalehti.fi/uutiset/sote/tutkijat-sote-alalle-tarvitaan-ainakin-200-000-uutta-tyontekijaa-vuoteen-2035-mennessa-hoitajamitoitus-voi-olla-vaarallinen/>

Montessori Varhaiskasvatus Oy. Montessorikasvatus. Viitattu 11.1.2024. Saatavissa <https://montessorileikkikoulut.fi/montessorikasvatus/>

Muistiliitto a. Montessori muistisairaiden hoidossa. Viitattu 10.1.2024. Saatavissa <https://www.muistiliitto.fi/fi/muistiliitto/ajankohtaista/muistiliiton-blogi/blogikirjoitukset/montessori-muistisairaiden-hoidossa>

Muistiliitto b. Muistihäiriöt ja sairaudet. Viitattu 15.2.2024. Saatavissa <https://www.muistiliitto.fi/fi/muistisairaudet/muistihairiot-ja-sairaudet>

Rajamäki, T. 2023. Hoivakodin asukkaat alkoivat lihoa jopa kymmenen kiloa vuodessa – Raporteista piirtyy synkkä kuva vanhustenhoidosta. Helsingin Sanomat. Viitattu 10.1.2024. Saatavissa <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009330802.html>

Remes, A. 2018. Muistipotilaan laadukas hoito tulevaisuudessa - mahdoton haaste yhteiskunnalle? Duodecim. Viitattu 15.2.2024. Saatavissa <https://www.duodecimlehti.fi/duo14666>

Salonen, M. 2013. Pieni ja suuri samassa veneessä. Helsinki: Books on Demand GmbH.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2014. Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä (2014). Viitattu 10.2.2024. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70280/URN_ISBN_978-952-00-3467-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

STT Viestintäpalvelut OY. ”Vanhushoiva kriisiytymässä” – Jopa 20 % hoitajavajetta ennakoidaan hyvinvointialueilla laajalti, 70 % johdosta ei usko resurssien riittävän. Viitattu 15.2.2023. Saatavissa <https://www.sttinfo.fi/tiedote/69961524/vanhushoiva-kriisiytymassa-jopa-20-hoitajavajetta-ennakoidaan-hyvinvointialueilla-laajalti-70-johdosta-ei-usko-resurssien-riittavan?publisherId=69819478>

Suomen Montessoriliitto a. Mitä on montessoripedagogiikka? Viitattu 10.1.2024. Saatavissa <https://montessori.fi/montessoripedagogiikka/>

Suomen Montessoriliitto b. Tri Maria Montessorin elämäkerta. Viitattu 11.1.2024. Saatavissa <https://montessori.fi/maria-montessori/>

Suomen Montessoriliitto c. Varhaiskasvatuksen montessoriryhmät. Viitattu 11.1.2024. Saatavissa <https://montessori.fi/montessorikoulut/>

Suomen Montessoriliitto d. Montessorimenetelmä muistisairaiden hoidossa. Viitattu 11.1.2024. Saatavissa <https://montessori.fi/montessorimenetelma-muistisairaiden-hoidossa/>

TerraBella Senior Living. Four Montessori Activities That Are Good For Seniors. 2022. Viitattu 10.1.2024. Saatavissa <https://www.terrabelseniorliving.com/senior-living-blog/four-montessori-activities-that-are-good-for-seniors/>

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Lakisääteisen vähimmäismitoituksen täytti 95 prosenttia yksiköistä marraskuussa 2022. Viitattu 11.2.2024. Saatavissa <https://thl.fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/ikaantyneet/vanhuspalvelujen-tila>

toim. Hintikka, A.-M. 2000. Erilaisesta oppijasta erinomaiseksi oppijaksi. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. E-kirja. Kustannusosakeyhtiö Tammi. LAB Primo.

Vanhuspalvelut.com. Mitä vanhuspalvelut ovat? Viitattu 15.2.2024. Saatavissa <https://vanhuspalvelut.com/vanhuspalvelut/mita-vanhuspalvelut-ovat>

Varhaiskasvatuslaki 540/2018

Zarybnisky, E. 2010. A Ray of Light: A Mixed-Methods Approach to Understanding Why Parents Choose Montessori Education. Educational Administration: Thesis, Dissertations, and Student Research. 32. Viitattu 24.3.2024. Saatavissa <https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1032&context=cehsedaddiss>